

УДК 342.951

М. Ю. Романов

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДІЗНАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД

Проаналізовано окремі функції підрозділів дізнання Національної поліції України, що виступають елементом організаційних засад відповідних підрозділів. Досліджено поняття функцій як елементу організаційних засад та їх нормативно-правове забезпечення у контексті функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України. Визначено, що окремі функції дають змогу досягнути низки поставлених перед підрозділами дізнання цілей, зокрема: більш ефективно відслідковувати позитивні та негативні тенденції в системі досудового розслідування кримінальних проступків і за нагоди давати об'єктивні й зважені пропозиції щодо оптимізації роботи відповідної інституції; формувати кадровий потенціал, що є складним і багатокомпонентним процесом і виступає запорукою ефективної роботи всіх співробітників відповідного органу і водночас – гарантією системного і безперервного розвитку як кожної особистості в його складі, так і підрозділу в цілому. Визначено подальші кроки наукового дослідження за вказаною тематикою.

Ключові слова: *функції, дізнання, тенеза, поняття, нормативне забезпечення.*

Постановка проблеми. Ефективність функціонування будь-якого підрозділу насамперед обумовлюється наявними базовими елементами, що спрямовують його роботу, формують основні завдання та визначають кінцеві цілі. З урахуванням того, що сучасна українська громадськість обрала своїм шляхом європейську інтеграцію, цей вектор розвитку обумовлює необхідність створення атмосфери дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Права і свободи людини і громадянина є основоположним елементом будь-якої держави, а їх зміст і спрямованість виступають кінцевою метою, досягнення якої свідчитиме про становлення правової державності та утвердження інституту демократії на певному просторі. Своєю чергою, сучасний рівень злочинності та інші деструктивні фактори значно впливають на рівень забезпечення прав і свобод людини і громадянина, що потребує певної реакції з боку наукової спільноти.

Серед органів правопорядку в Україні нещодавно відтворені підрозділи дізнання в

системі Національної поліції України відіграють найбільш вирішальну роль, оскільки основна маса протиправних посягань, що вчиняються особами у повсякденному житті, перш за все підпадає під категорію кримінальних проступків, розслідування яких і є основним завданням співробітників підрозділів дізнання.

На наше глибоке переконання, організація роботи відповідного підрозділу насамперед визначає ефективність його роботи, злагодженість дій усіх посадових осіб, що у кінцевому результаті впливає безпосередньо на забезпечення прав і свобод не лише громадян, що є учасниками кримінального процесу, а і соціуму в цілому. Проте питання визначення організаційних засад, що безпосередньо формують спрямованість розвитку і напрям функціонування відповідного органу, на сьогодні не знайшли повного відображення у працях учених.

Стан дослідження. Питання функцій як елементу організаційно-правового забезпечення функціонування органів охорони і

захисту правопорядку неодноразово були об'єктом у дослідженнях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: І. Беспалько, В. Глушкова, Н. Горбової, В. Дрозд, О. Дрозда, Д. Заброди, В. Захарової, Д. Кисленко, О. Кобзаря, А. Коваленка, А. Колодія, А. Крищенко, З. Куньча, Л. Наливайко, С. Патука, М. Погорецького, О. Проневича, Д. Приймаченка, Н. Рибалки, В. Філіпової, К. Хомайко, К. Христенко, М. Цуцкірідзе, С. Чернявського, П. Шаганенка, Ю. Шемшученка, В. Шинкарука та інших.

Мета статті – на підставі аналізу думок провідних учених, нормативно-правового забезпечення у зазначеній галузі, а також сформованої практики функціонування відповідного підрозділу сформулювати основні наукові положення щодо оптимізації та доповнення організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання низки дослідницьких завдань, серед яких, зокрема: аналіз підходів до розуміння поняття функцій; з'ясування сутності функцій підрозділів дізнання Національної поліції України як елементу організаційних засад; аналіз нормативно-правових актів, що визначають конкретні функції підрозділів дізнання Національної поліції України; формування на підставі думок учених і нормативно-правових актів функції підрозділів дізнання та пропозиції щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Питання організації роботи підрозділів дізнання Національної поліції України, що є базовою структурою у здійсненні досудового розслідування кримінальних проступків і забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, поставало у фундаментальних дослідженнях учених і відображувалося ще за часів функціонування дізнання в системі Міністерства внутрішніх справ України.

На сьогодні управління дізнання Національної поліції України є органом, що уповноважений на розслідування кримінальних проступків і здійснює забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також виконання інших обов'язків, покладених на нього Кримінальним процесуальним кодексом України.

Функції підрозділів дізнання Національної поліції України є їх орієнтиром і визначають

спрямованість завдань, тому, на нашу думку, їх дослідження є важливим у контексті аналізу організаційно-правових засад функціонування відповідного інституту.

Своєю чергою, понятійно-категоріальний апарат акцентованої автором проблематики насичений кількістю термінів, без тлумачення яких неможливим є подальше наукове дослідження відповідного напрямку. Саме тому пропонуємо перед аналізом нормативно-правового підґрунтя, що забезпечує функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, проаналізувати поняття функцій і з'ясувати контекст їх застосування у цьому питанні.

Як визначено у філософських довідкових джерелах, функція (від лат. *functio* здійснення, виконання) – це багатозначний термін, що передбачає таке відношення між елементами, за якого зміна одного зумовлює зміну іншого [1]. Це дає підстави стверджувати про взаємообумовленість сутності функцій у їх сучасному розумінні із завданнями, на реалізацію яких вони спрямовані.

Водночас, на думку О. Проневич та А. Крищенко, функція – це робота когось або чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь або, схоже за змістом – діяльність, роль об'єкта у межах певної системи; роль, значення (призначення) чого-небудь [2, с. 121–128; 3].

Таким чином, на підставі проаналізованих інтерпретацій поняття функцій в контексті організаційно-правового забезпечення підрозділів дізнання Національної поліції України та в межах адміністративно-правової науки належить аргументувати, що вони є взаємообумовленими з поставленими завданнями окремими видами адміністративної та процесуальної діяльності.

Сутність функцій як елементу організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України полягає у тому, що їх наявність і нормативна визначеність в організаційно-розпорядчих актах дає змогу зрозуміти, у чому суть функціонування цього підрозділу, встановлює базові елементи і напрями його функціонування, спрямовує його подальший розвиток, дозволяє виявляти ймовірні прогалини у функціонуванні та розробляти шляхи їх усунення.

Наведене дає підстави для аргументації судження про регулювальну сутність функцій як

елементу організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, оскільки, відіграючи саме таку роль, вони найбільш ефективно забезпечують роботу відповідного органу.

Поряд із цим аргументом до визначення, наведеного вище, є наявне нормативно-правове підґрунтя, що і визначає безпосередньо перелік зазначених елементів організаційних засад. Нами пропонується аналіз окремих функцій, що, на нашу думку, є найбільш визначальними у питанні організації роботи підрозділів дізнання Національної поліції України.

Так, до основних функцій відповідно до Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України віднесено, наприклад, аналіз практики досудового розслідування кримінальних проступків, організації і результатів діяльності дізнавачів, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання [5].

Ця організаційно-правова діяльність дасть змогу більш ефективно відслідковувати позитивні та негативні тенденції в системі досудового розслідування кримінальних проступків і за нагоди давати об'єктивні та зважені пропозиції щодо оптимізації роботи відповідної інституції.

Вжиття заходів з підвищення якості дізнання і дотримання його строків [5] також є однією із функцій відповідно до чинного законодавства.

Науковці звертають увагу на те, що дотримання процесуальних строків є одним із показників додержання законності в кримінальному судочинстві, а учасники процесу мають потребу тільки в одному – у тому, щоб їх «проблеми» були вирішені оперативно [6]. Водночас звертаємо увагу на те, що пропорційним має бути співвідношення швидкості (у контексті дотримання строків), а також якості досудового розслідування кримінальних проступків. Наведена функція, що підкріплюється нормативно-правовими актами, є однією із найбільш основоположних, а на її реалізацію спрямовано, зокрема, й положення Кримінального процесуального кодексу.

Вивчення, узагальнення позитивного досвіду дізнання, упровадження його в практику підрозділів дізнання, розроблення сучасних методик розслідування окремих видів

кримінальних проступків [5] є логічно обумовленою необхідністю, що належить до організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, оскільки без постійної оптимізації діючих процесів розслідування кримінальних проступків (у разі невпинного зростання їх кількості, якості, а також освіченості злочинців) стратегічне функціонування цього підрозділу не уявляється можливим.

Із цього приводу В. Образцов підкреслив, що методика розслідування злочинів вивчає закономірні особливості виникнення інформації про подію, яка сталася, та осіб, що її вчинили. На основі цих знань і закономірностей об'єктивної реальності вона розробляє загальні положення розподілу та окремі методики [7, с. 27].

Не менш важливими елементами організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, визначених у чинному законодавстві, на наше переконання, доволі доцільними є: забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності [5].

З нашого погляду, це є однією із найбільш важливих та серйозних функцій у контексті визначення організаційних засад функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України, оскільки саме формування кадрового потенціалу, будучи складним і багатокomпонентним процесом, є запорукою ефективної роботи всіх співробітників відповідного органу і водночас – гарантією системного і безперервного розвитку як кожної особистості в його складі, так і підрозділу в цілому.

Висновки

Отже, аналіз підходів до розуміння поняття функцій, з'ясування сутності функцій підрозділів дізнання Національної поліції України як елементу організаційних засад, дослідження нормативно-правових актів, що визначають конкретні функції підрозділів дізнання Національної поліції України, та формування пропозицій щодо вдосконалення функцій підрозділів дізнання Національної поліції України дають підстави аргументувати такі висновки.

1. Функціями в контексті організаційного забезпечення підрозділів дізнання Національної поліції України є взаємообумовлені з

поставленими завданнями окремі види адміністративної та процесуальної діяльності.

2. Аналіз практики досудового розслідування кримінальних проступків, організації та результатів діяльності дізнавачів, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання як функція підрозділів дізнання можуть бути реалізовані у спосіб системного здійснення індивідуального оцінювання роботи дізнавача, шляхом рейтингування, з урахуванням усіх об'єктивних та суб'єктивних факторів.

3. Забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності слугує підґрунтям для подальшого розвитку інституції дізнання в Україні як органу, що уповноважений на здійснення досудового розслідування кримінальних проступків, і відображується у розробленні програм навчання, курсів з підвищення кваліфікації та професійної майстерності, а також тренінгів, семінарів, практикумів та створенні інших форматів і алгоритмів навчання дізнавачів та осіб, уповноважених на дізнання у Національній поліції України.

Подальші наукові дослідження пропонуються провести щодо поглиблення теоретико-правового аналізу сутності та змісту функцій підрозділів дізнання як елементу організаційних засад.

Перелік джерел посилання

1. Радлов Е. Л. Філософський словник логіки, психології, етики, естетики та історії філософії. *Брокгауз-Ефрон*. 1911. URL:

<https://runivers.ru/bookreader/book18690/%20/#page/1/mode/1up> (дата звернення: 18.08.2021).

2. Крищенко А. Є. Завдання та функції Національної поліції як учасника адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav*. 2017. № 2 (103).

3. Проневич О. С. Функції поліції (міліції): нормативно-доктринальна інтерпретація. URL: <http://radnuk.info/statti/565-pranoohor/14779-2011-01-19-02-35-05.html> (дата звернення: 18.08.2021).

4. The Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF)/Нормативно-правове забезпечення. URL: <https://securitysectorintegrity.com/uk/стандарти-і-настанови/нормативно-правове-забезпечення/> (дата звернення: 18.08.2021).

5. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України (зареєстр. у Міністерстві юстиції України 03.06.2020 р. за № 491/34774) : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.05.2020 р. № 405.

6. Христенко К. М. Строки досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2018_Hrustenko.pdf (дата звернення: 18.08.2021).

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юрид. думка, 2010. 1288 с.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2021 р.

УДК 342.951

М. Ю. Романов

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ДОЗНАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ: К ВОПРОСУ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ФУНКЦИЙ КАК ЭЛЕМЕНТА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ ОСНОВ

Проанализированы отдельные функции подразделений дознания Национальной полиции Украины, являющиеся элементом организационных основ соответствующих подразделений. Исследованы понятие функций как элемента организационных основ и их нормативно-правовое обеспечение в контексте функционирования подразделений дознания Национальной полиции Украины. Определено, что отдельные функции позволяют достичь ряда поставленных перед подразделениями дознания целей, в частности: более эффективно отслеживать позитивные и негативные тенденции в системе досудебного расследования уголовных проступков и при случае давать объективные и

взвешенные предложения по оптимизации работы соответствующего института; формировать кадровый потенциал, который является сложным и многокомпонентным процессом и выступает залогом эффективной работы всех сотрудников соответствующего органа и одновременно – гарантией системного и непрерывного развития как каждой личности в его составе, так и подразделения в целом. Определены дальнейшие шаги научного исследования.

Ключевые слова: *функции, дознания, генезис, понятие, нормативное обеспечение.*

UDC 342.951

M. Romanov

**FUNCTIONING OF INQUIRY UNITS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE:
ON THE DEFINITION OF FUNCTIONS AS AN ELEMENT OF ORGANIZATIONAL PRINCIPLES**

The article analyzes some functions of the inquiry units of the National Police of Ukraine, which are an element of the organizational principles of the respective units. The concept of functions as an element of organizational principles and their legal support in the context of the functioning of the investigation units of the National Police of Ukraine is studied. The essence of functions of inquiry units of the National Police of Ukraine is clarified, that the essence of functions as an element of organizational bases of functioning of inquiry units of the National Police of Ukraine consists in basic elements and directions of its functioning, directs its further development, allows revealing probable gaps in functioning and developing ways of their elimination.

The author more deeply, in the context of the study, determined that certain functions, given in the main content of the article, allow achieving a number of goals set before the units of inquiry, for example: more effectively monitor the positive and negative trends in the system of pre-trial investigation of criminal offenses and, if necessary, make objective and balanced proposals to optimize the work of the institution; to form human resources, which is a complex and multicomponent process and is the key to effective work of all employees of the body and, at the same time, a guarantee of systematic and continuous development of each individual in its composition and the unit as a whole. At the same time, the author draws attention to the fact that the ratio of speed (in the context of compliance with deadlines) and the quality of pre-trial investigation of criminal offenses should be proportional. This function, supported by regulations, is one of the most fundamental, and its implementation is aimed, in particular, at the provisions of the Criminal Procedure Code.

The further steps of the scientific research which is offered to be carried out concerning deepening of the theoretical and legal analysis of essence and the maintenance of functions of divisions of inquiry as an element of organizational bases are also defined.

Keywords: *functions, cognition, genesis, concept, regulatory provision.*

Романов Максим Юрійович – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-2443-7744>